

Õiguskantsler

Teie 21.02.2019 nr

Meie 05.04.2019 nr 6-1/190428/1901736

Politseiametnike väljateenitud aastate pension ja võrdne kohtlemine

Austatud avaldaja

Palusite kontrollida, kas Eesti Vabariigi põhiseadusega on kooskõlas see, et kõigile [väljateenitud aastate pensionide seaduses](#) (VAPS) loetletud ametite pidajatele ei ole antud õigust saada oma ametikohal töötades samal ajal ka väljateenitud aastate pensioni. Sellise õiguse saavad peagi vaid politseiametnikud.

Riigikogu võttis 20. veebruaril 2019 vastu [politsei ja piirivalve seaduse](#) (PPVS) muudatuse ([eelnoõu 768 SE](#)), mis jõustub 1. mail 2019. See tähendab, et 1. maist makstakse politseiametnikule väljateenitud aastate pensioni täies ulatuses ka siis, kui ametnik jätkab tööd politseiteenistuses. Praegu sellist võimalust ei ole. Muudatuse eesmärk on vältida seda, et kogenud ametnikud lahkuvad politseitöölt muule tööle, et hakata lisaks palgale saama ka väljateenitud aastate pensioni.

Tänan Teid olulise küsimuse eest. Leian, et PPVS muudatus ei ole põhiseadusega vastuolus. Riigikogul on pensionide ja tasude kehtestamisel avar otsustusõigus. Erinevate teenistustingimuste kehtestamine politseiteenistuses on samuti põhiseaduspärane, kuigi Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) juhtkonna ülesanne on leida sel juhul lahendus, kuidas motiveerida nooremaid ametnikke.

Küsisite ka PPSV ja VAPS omavahelise vastuolu kohta. PPVS tuleb käsitada VAPS eriseadusena. Nende õigusaktide omavahelist seost on selgitatud ka [muudatusettepanekute seletuskirjas](#).

Ametirühmade erinev kohtlemine

[Põhiseaduse](#) kohaselt on kõik inimesed seaduse ees võrdsed (§ 12). Võrdse kohtlemise põhimõtet on rikutud juhul, kui sarnases olukorras olevaid gruppe koheldakse meelevaldselt erinevalt.¹

Erinevate ametikandjate pensionide erisuste kohta on kohus teinud mitmeid otsuseid. Eripensionide kehtestamist on kohtupraktikas peetud eelkõige poliitikakujundamise ja poliitilise

¹ RKPJKo 27.12.2011, [3-4-1-23-11](#), p 42; RKÜKo 22.04.2014, [3-3-1-51-13](#), p 69.

otstarbekuse küsimuseks. Palga- ja ametipensioni süsteemi korraldamisel tuleb kohtu hinnangul lähtuda riigi rahalistest võimalustest ja vajadusest leida vastavasse riigiorganisse kvalifitseeritud tööjõudu. Ühe riigiorgani ametnikele soodustuste kehtestamist ei saa kohtu hinnangul kuidagi käsitada teise riigiorgani ametnike diskrimineerimisena. Kohus on näiteks leidnud, et kuigi Riigikontroll ja õiguskantsler on mõlemad põhiseaduslikud institutsioonid, ei ole nende ametnikud võrreldavad grupid, ning Riigikogu ei pea nende teenistustingimusi ühtmoodi reguleerima.² Riigikogul on seega ametipensionide kujundamisel avar otsustusruum.³

2002. aastal kehtestatud politsei eripensioni eesmärk oli leida politseiteenistusse võimekad ja hea ettevalmistusega ametnikud ning tagada teenistussuhete pikaajalisus. Täiendav sotsiaalne tagatis pidi kompenseerima ka eriteenistusega kaasnevaid piiranguid.⁴

Alates 1. maist 2019 tekib politseiametnikel õigus taotleda PPVS-s sätestatud politsei väljateenitud aastate pensioni määramist ning jätkata teenistuses, saades samal ajal politseipensioni. [Muudatusettepaneku seletuskirjas](#) on põhjendatud, et muudatuse tingis vajadus tagada PPA ametikohtade mehitatus. Politsei- ja Piirivalveameti prognooside kohaselt läheb aastatel 2019–2025 pensionile 1235 politseiametnikku, seega keskmiselt 176 politseiametnikku aastas. Prognooside järgi lahkub kõige rohkem teenistusest uurijaid (271 politseiametnikku, sihtgrupist 36%), piirivalvureid (164, sihtgrupist 24%) ja patrullpolitseinikke (127, sihtgrupist 24%).

Politseiametnikud aitavad tagada riigi sisemist rahu. Neil on õigus riigi nimel rakendada vahetut sundi. On oluline, et politseiametnikud oleksid politseitöökä vajakliku väljaõppega inimesed. Seetõttu on muudatusettepaneku seletuskirjas esitatud kaalutlused mõistetavad.

Politseiametnike töö ja politsei roll ühiskonnas rahu ja avaliku korra tagamisel ning inimeste õiguste ja vabaduste kaitsmisel on oluline. Politseiteenistusesse on keeruline leida kvalifitseeritud töötajaid ning see õigustab politseinike erinevat kohtlemist, võrreldes teiste VAPS-s loetletud erialade töötajatega. Ka kohtupraktika järgi on lubatud kehtestada paremate tingimustega eripension ja motiveerida inimesi sellega teatud ametikohtadel tööle asumale, kui ametipensioni maksmata ei ole võimalik tagada piisava kvalifikatsiooniga tööjõu olemasolu.⁵

Politseiametnike erinev kohtlemine

Diskrimineerimise probleem võib tekkida juhul, kui ühe riigiorgani ametnike pensioniküsimusi lahendatakse erinevalt, ilma et selleks oleks põhjendatult alust.⁶ Pensioniküsimused on politseiteenistuses reguleeritud ühtmoodi. Alates 1. maist 2019 tekib aga PPA-s olukord, kus osa ametnikke saab lisaks töötasule ka eripensioni, kuigi nende ametikoht ja tööülesanded võivad olla samasugused kui neil teenistujatel, kes eripensioni ei saa. Seega tekib sama tööd tegevate ametnike sissetulekutes märkimisväärne erinevus.

Ka sellist olukorda ei saa siiski pidada meelevaldselt ebavõrdseks kohtlemiseks. Pensioni mittesaavatel politseiametnikel pole veel tekkinud õigust politseipensioni saada ehk teisisõnu, nad ei ole pensioni saavate ametnikega veel sama kaua politseiteenistuses töötanud ega seda

² Tallinna halduskohtu 20.06.2017 otsus nr [3-16-619](#).

³ RKPJKo 29.05.2015, [3-4-1-1-15](#), p 58.

⁴ [768 SE II muudatusettepanekute loetelu politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde; RKHK 11.11.2004, 3-3-1-41-04, p 14.](#)

⁵ Tallinna Ringkonnakohtu 11.01.2018 otsus nr [3-16-619](#), p 13.

⁶ Tallinna halduskohtu 20.06.2017 otsus nr [3-16-619](#).

hüvet välja teeninud. Politseijuhtide ülesanne on leida lahendused, kuidas motiveerida noori politseinikke ja tagada järelkasv.

Edaspidi erisused järk-järgult kaovad, sest alates 2020. aastast jõustub [PPVS muudatus](#), millega väljateenitud aastate pension kaotatakse. Alates 1. jaanuarist 2020 teenistusse asuvad politseiametnikud politseipensioni ei saa.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

õiguskantsler

Monika Mikiver 693 8418
Monika.Mikiver@oiguskantsler.ee